

Virserums hembygdsblad **5/21**

Några affärer 1924

Tidigare var det inte ovanligt att lokaltidningar hade speciella "Virserums-sidor" där man skev om olika företag i positiv bemärkelse. De aktuella företagen förväntades sedan att beställa en annons i anslutning till artiklarna. Ett av de tidigaste exemplen på sådana specialsidor återfinns i Hvetlanda Tidning (inte att förväxla med Vetlanda-Posten) i dess nummer för den 11 april 1924. I en lång artikel beskrivs ett antal affärer och fabriker upp. Alla har det gemensamt att bedöms vara den dominerande i sin bransch på orten och ha ett omfattande varuutbud. Bortsett från sådana superlativer så finns det också lite information om rörelsens historik. Här nedan redovisas de affärer som förekommer i artikeln och uppgifterna om dess tillkomst m.m. Tidningsartikelns uppgifter kompletteras med lite fler detaljer.

David Kindahl garn- och manufakturaffär låg på Kyrkogatan 6. Den hade grundats av Vetlanda Ullspinneri år 1900 men övertogs av Kindahl 1908. Vid den förödande branden på Kyrkogatan 1921 var hans affär starkt hotad och lagret överfördes till Sockenstugan. År 1939 överläts affären på en anställda – Arnold Edvardsson – som sedan drev affären i många år. Utöver sin affärsverksamhet var David Kindahl också aktiv i kommunalpolitiken, bl.a. som legendarisk ordförande i byggnadsnämnden. Det sistnämnda arbetet renderade honom att få en gata uppkallad efter sig.

Bröderna Norrmans järnaffär. Det var bröderna Gunnar och Erik Norrman som grundade affären 1917. När Gunnar gick bort 1935 gick Edvin in som delägare och i samband därmed avvecklade Edvin sin skoaffär på Storgatan 21. År 1960 övertog Bo Norrman affären som 1968 överläts till Nya Järnboden.

Arvid Berg, kött-, fläsk- och charkuteriaffär. Affären på Storgatan 34 vid åbron grundades av Arvid Berg 1907. Den var då Virserums första charkuteriaffär. År 1935 överläts affären till sonen Sven. I verksamheten ingick under många år också ett slakteri invid Virserumssjön, och man tillverkade de flesta varorna själv. Sven Berg sålde affären vidare 1947 och den hade sedan flera innehavare fram till 1971 då affären stängdes. Huset revs 1980.

Isidor Bern, urmakeri och optisk affär grundades 1907 då Isidor Bern övertog det urmakeri som en bror hade startat. Verksamheten utökades 1910 med guldsmedsvaror och velocipeder och efter två år flyttades verksamheten till enny lokal på Storgatan 12, varefter han 1924 inköpte den intilliggande fastigheten där affären alltsedan dess varit belägen. År 1940 överlät urmakeriverksamheten till en annan firma och Bern koncentrerade sig sedan på guldsmedsarbetet. Guldsmedsaffären övertogs 1957 av en son och senare även av dennes son. Affären upphörde 2016 efter 109 år.

Albert Lindahl, herr- och damskrädderi. Lindahl flyttade till Virserum 1916 och dessförinnan hade han drivit ett skrädderi i Åseda. Förutom eget skrädderi sålde han

även svenska och engelska tyger. Rörelsen upphörde 1946 och övertogs då av Thorsten Gustavsson. Albin Lindahls dotter Viola flyttade med från Åseda till Virserum och när fadern avlidit öppnade hon ett pensionat i faders fastighet.

Edvin Norrman, sko- och läderaffär grundades 1919. Som framgår ovan sålde han senare sin rörelse för att istället bli delägare i Bröderna Norrmans järnhandel.

Arthur Westrin, manufaktur- och speceriaffär hade sitt ursprung i den år 1905 startade Virserums handels- och lantmannabolag. Westring övertog den affären år 1917. Den här speceriaffären fick så småningom utökade varusortiment manufaktur, ekiperingsartiklar och linoleummattor. När Virserums Hotell var till salu 1950 köpte Westring byggnaden och efter en omfattande ombyggnad (bl.a. tillkom den tredje våningen) blev "Westrings" en välkänd herrekiperingsaffär, senare även damekipering. Sonen Knut övertog affärsrörelsen och fick senare även andra innehavare.

Eckfeldt & Johnsson, slakteri- och charkuteri i parti och minut. Av tidningsartikeln framgår endast att affären startades 1923 och att "affärsläget icke är med det centralaste". Några uppgifter i handelsregistret finns inte heller om denna rörelse.

N. A. Bergström, skrädderiaffär och tillverkning av damkappor, pälsar och herrkläder. Inte heller denna affär finns så mycket uppgifter, trots att tidningsartikeln uppger att affären sysselsätter 14 anställda.

Axel R. Höglund, möbelaffär öppnades 1922 på Storgatan. Den upphörde 1934 men under sin verksamhet var den en välkänd möbelaffär.

C. T. Carlsson, slakteri- och charkuteriaffär på Storgatan. Den hade öppnats 1911 och drevs fram till 1937 då Erik Andersson övertog affären. Förutom försäljning av sedvanliga charkuterier omfattade verksamheten även rökning, saltning samt tillverkning av alla slags charkuterivaror under de mest hygieniska former

Reuben Nelson, fotografiateljé. Reuben Nelson flyttade 1911 till Amerika där han hade olika arbeten. Under två år var han anställd hos Victor Ericssons Fotostudie i Minneapolis. Han flyttade tillbaka till Sverige 1920 och arbetade först som snickare. År 1922 inköpte han den fotoateljé som Ebba Johansson-Vestberg i Åseda innehade. Han fortsatte som fotograf fram till 1978. Hans fotoateljé har senare flyttats till hembygdsparken i Virserum,

Elias Karlsson. Speceri- och diverseaffär. Den här Elias Karlsson ska inte förväxlas med trafikbilägaren med samma namn. Elias Karlsson kom från Odensås i Tveta församling men öppnade sin affär i Virserum 1920. Var i samhället affären låg finns det inga uppgifter om. Verksamheten var tydligen inte lönsam för 1928 gick firman i konkurs.

E. Peterssons Cigarr-, Pappers- och Kemikalieaffär Emil Petersson föddes i Röd-mossa och fick 1904 anställning som volontär vid Kalmar regemente i Eksjö. Efter fem år återvände han till hembygden och övertog så småningom den av Efraim Johansson bedrivna bok- och pappershandel. Rörelsen utvidgade successivt till att omfatta försäljning av färger, oljor, fernissor och tapeter. Emil Petersson överlät 1951 sin affär till sonen Nils.

Utöver de omnämnda affärerna fanns liknande uppgifter även om en del andra näringsverksamheter. Här finns uppgifter om Bröderna Paulssons bleck- och plåtslageri (1921), Virserums hotell (1911) Nya Cementvarufabriken (1921) och Elsa Gustafssons verksamhet som ombud för Sahlströmska fabriken samt Dahlsjöfors fabriker (1913). Då Elsa Gustafsson redan vid den här tidpunkten var flitigt förekommande i lokalpressen kan man misstänka att hon också har varit författare till den här artikeln från 1924.

Elias Karlsson

En välkänd trafikbilägare i Virserum var Elias Karlsson. Under drygt 40 år lär han ha avverkat över 200 000 mil taxichaufför. Han tog sitt körkort i Vimmerby 1925. Som förberedelse för provet tog han en tur till Ånhult och en till Karlstorp med Thor Sjösten som sällskap i bilen. Och tydligen räckte den här "utbildningen" till för att få det eftertraktade körkortet. Tre veckor senare klarade han också av provet för att få trafik kort.

Elias Karlssons första bil var en alldeles ny T-ford med sufflett, som kostade honom den betydande summan av 2000 kr. Verksamheten utökades 1929 med en lastbil och senare även ett par bussar. Han startade en busslinje mot Bösebo och hade också en turistbuss för beställningstrafik. Ett särskilt inslag var de många beställningarna av ungdomar till festplatser med dryga väntetider till långt fram på småtimmarna. Men han fick också köra såväl läkare som barnmorskor till hembesök och före ambulansens tillkomst blev

det sjukresor både till Vimmerby och Västervik. Personbilstrafiken överlät Elias Karlsson i början av 1965.

O G Axemo

Sigvard Lindvall har i sin lilla skrift "Och vattenhjulen har stannat" berättat minnen från Virserum. Här återges hans uppgifter om en välkänd kommunalpolitiker (S).

Landstingsmannen och konsumföreståndaren O G Axemo var under en lång följd av år en välkänd profil i gamla Virserum. Han förenade sina båda intressen att vara "specerihandl." och kommunalpolitiker på ett gemytligt och vinnande sätt. Också nykterhetsarbetet och rent kyrkliga frågor låg honom varmt om hjärtat och tillsammans med makan Charlotta hade de tillhört NTO i över 50 år. Axemo var född i Villstads socken i Jönköpings län och kom till Virserum 1923, dit han kallats för en nystartad kooperativ handelsförening som föreståndare. Hans första arbetsplats hade haft haft många olika föreningar, bl a Templet Framtiden, inom sina väggar och hade fått öknamnet "Bulan". Axemo var stor och stark och de flesta varor drog han vintertid på sin specialbyggda spark ifrån järnvägen till den lilla butiken. På sitt humoristiska sätt brukade han berätta hur han mil efter mil uppe i Norrlands obygder fick åka spark emellan agitationsmöten. Makarna Axemo fostrade 10 duktiga barn, och den manliga delen var till en början, efter slutad skolgång, butiksbiträden i affären. Sedan försvann de med god framgång ut i vida världen. I den kommunalpolitiska debatten var Axemo saklig, man lyssnade gärna till hans olika debattinlägg. Han var en varm förespråkare för att Virserum borde söka kontakter med Östra härad, men som bekant blev det Hultsfred.

Om öländska kroppkakor

När Tord Jonsson för länge sedan besökte Landsarkivet i Vadstena och forskade i Aspelands kontraktsprostarkiv hittade han oväntat också ett recept på öländska kroppkakor. Matrecept hör inte till sådant som prostar brukade syssla med i sin tjänst. Receptet låg tillsammans med andra handlingar från 1780-talet. Då var Lars Fornander kontraktsprost sedan 1779 och fram till sin död 1791 (kyrkoherde i Virserum redan 1766). För alla som vill prova på prostens kroppkakor kommer här det arkiverade receptet med en moderniserad stavning. Som synes ingår ingen potatis, då denna delikatess blev vanlig först på 1800-talet.

"Man tager antingen korn- eller vetemjöl, fint siktat och med varmt vatten, gör till ordinarie hård deg, och att det må bli så mycket bättre, kan ett par ägg släs därtill, vilket även lan låta bli, om så behagas, och sedan degen är färdig, lägger man i kulor av degen så stora som en knytnäve; små tärningar sönderskuret fläsk eller köttkorv, liksom när man gör palt och kokar dem sedan i vatten, varefter de är färdiga, då man kan, för bättre smak, smälta smör och slå över dem på fatet eller tallriken. NB: man får ej lägga dem för mycket i vatten, ej heller låta dem koka för länge, ty då gå de alldeles sönder."

GES UT AV VIRSERUMS HEMBYGDSFÖRENING

Bli medlem genom att betala in 150 kr på bg 5241-0263.